

สูตรลับ วิธีการปลูกกระท่อม

กระท่อมเป็นพืชยืนต้น บางต้นอายุเป็น 100 ปี พันธุ์พืชกระท่อม มีก้านเขียว และก้านแดง ก้านเขียว ใบจะเล็กกว่า นิยมใช้เดี่ยวหรือหวนท่อมในวิถีชุมชนภาคใต้ รสชาติไม่ขมมากเคี้ยวมัน เป็นที่นิยมของคอต่อม คำที่ว่า “ก้านแดงนั่งเพลงคนเดียว ก้านเขียวคนเดียวก็เพลง” ส่วนก้านแดงนิยมเอาไปต้มเป็นน้ำกระท่อม เพราะเมากว่าหรือไมทราไจนีน (Mitragynine) มากกว่านั่นเอง

รูปที่ 1 พืชกระท่อม (*Mitragyna speciosa* (Korth.) Havil. ลักษณะลำต้น หูใบ และช่อดอก

กระท่อมมีหลายสายพันธุ์ ในแต่ละพันธุ์มีความแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะลักษณะของใบ มี 3 สายพันธุ์ ดังนี้

1. กระท่อมพันธุ์ก้านแดง มีก้านและเส้นใบสีแดง มีรสชาติขมกว่ากระท่อมก้านเขียวและมีฤทธิ์ยาวนานกว่าประมาณ 30 นาที
2. กระท่อมพันธุ์ก้านเขียว (แดงกวา) มีเส้นใบสีเขียวอ่อนกว่าแผ่นใบ นิยมมากกว่าก้านแดง เพราะมีรสชาติที่ขมน้อยกว่าก้านแดง
3. ยักษ์ใหญ่ (หางกิ้ง) มีใบขนาดใหญ่กว่าพันธุ์อื่นและส่วนบนของขอบใบเป็นหยัก

ชนิดก้านใบสีแดง

ชนิดก้านใบสีเขียว (แดงกวา)

ชนิดขอบใบหยัก (ยักษ์ใหญ่, หางกิ้ง)

รูปที่ 2 ลักษณะของใบกระท่อม *Mitragyna speciosa* [Rubiaceae] ในรูปแบบต่าง ๆ

วิธีการปลูกกระท่อมด้วยเมล็ด

การปลูกกระท่อมด้วยเมล็ดที่ทำได้รวดเร็วและสะดวกที่สุดจะเป็นการปลูกกระบบปิด โดยใช้อุปกรณ์ถุงพลาสติกหรือวัสดุครอบพาดชะปลูกเพื่อควบคุมความชื้นสัมพัทธ์และลดการระเหยออกของน้ำ วิธีนี้จะช่วยให้เมล็ดกระท่อมเจริญเติบโตในระยะเวลาอันรวดเร็ว ประมาณ 5-7 วัน และไม่ต้องรดน้ำตลอดระยะเวลาดังกล่าว โดยมีขั้นตอนวิธีการปลูกดังนี้

1. นำดินปลูกหรือพีทมอสใส่ลงในกระบะหรือกะละมังประมาณครึ่งหนึ่งของพาดชะ
2. รดน้ำให้ดินชุ่มหรือเปียกอย่างเห็นได้ชัด
3. ค่อยๆ โรยเมล็ดกระท่อมลงไปอย่าให้ชิดกัน พยายามกระจายเมล็ดกระท่อมให้มากที่สุด
4. นำดินปลูกหรือพีทมอสมาโรยทับด้านบนบนบางๆ แล้วรดน้ำให้ชุ่มเปียกอีกครั้ง
5. หุ้มกระบะหรือกะละมังปลูกด้วยพลาสติกใสไม่ให้อากาศเข้าได้
6. ปิดทิ้งไว้ไม่ต้องรดน้ำ และวางไว้ในที่ร่มเป็นเวลาประมาณ 5-7 วัน
7. เมื่อครบกำหนดแล้วนำออกมารดน้ำเข้า-เย็น
8. เมื่อดันกล้าออกขึ้นมาได้ระดับหนึ่งแล้วให้ย้ายไปปลูกในกระถางต่อไป

วิธีปักชำกระท่อม

การปลูกกระท่อมด้วยการปักชำเป็นการช่นระยะเวลาการเจริญเติบโต โดยเลือกกิ่งเดี่ยว ไม่มีแขนงแยก นำมาปักชำและเร่งรากปล่อยให้เจริญเติบโต แล้วนำไปปลูกต่อไป การปลูกกระท่อมด้วยวิธีนี้มีข้อเสีย คือระบบรากจะไม่แข็งแรงเท่าการปลูกกระท่อมด้วยเมล็ด ฉะนั้นในช่วงเวลา 1-2 ปีแรกควรมีการใช้ไม้ค้ำยันเอาไว้จนกว่ารากหรือลำต้นจะแข็งแรง โดยมีขั้นตอนวิธีการปลูกดังนี้

1. นำดินปลูกหรือพีทมอสผสมกับน้ำให้พอชุ่ม (แต่ไม่แฉะ) ใส่ในกระป๋องหรือแก้วพลาสติกเตรียมไว้ ตัดกิ่งกระท่อมจากต้น โดยเลือกกิ่งที่เป็นกิ่งเดี่ยวและสมบูรณ์ ควรตัดกิ่งให้มีขนาดไม่ยาวเกินไปเพื่อให้ธาตุอาหารลำเลียงได้เร็วขึ้น
2. ใช้น้ำยาเร่งราก ทาบริเวณโคนกิ่งแล้วทิ้งไว้แห้ง หรือนำกิ่งไว้จุ่มแช่ไว้ประมาณ 20 นาที
3. นำกิ่งที่ทายาเร่งรากแล้วปักลงในดินที่เตรียมไว้ (หาไม้แท่งดินลงไปก่อนปัก)
4. นำถุงพลาสติกใสมาครอบแล้วมัดให้แน่นเพื่อไม่ให้อากาศถ่ายเท
5. ตั้งไว้ในที่มีแสงแดด แต่ไม่จัดเกินไป
6. เมื่อรากเดินเต็มที่ให้นำไปปลูกลงดินต่อไป

เคล็ดลับ : หากใบกระท่อมจากกิ่งที่นำมาปักชำมีขนาดใหญ่เกินไป ให้ทำการตัดใบให้เหลือครึ่งหนึ่งเพื่อลดการคายน้ำและเพิ่มอัตราการรอดในการปักชำ

การปลูกระท่อม

1. ระยะการปลูกระท่อม ปลูกระยะ 4×4 เมตร พื้นที่ 1 ไร่ สามารถปลูกได้ 100 ต้น
2. ดินและน้ำสำหรับปลูกระท่อม ดินที่ใช้ปลูกระท่อมควรเป็นดินร่วนซุย ควรมีน้ำอย่างทั่วถึงและปลูกกลางแจ้งเพื่อลดโรคเชื้อราจุดดำได้ (หรือเอาน้ำปุ๋ยมูลวัวละลายรดหรือฉีด)

การเก็บเกี่ยวใบกระท่อม

ใบกระท่อมสามารถเก็บเกี่ยวได้ตั้งแต่อายุ 1 ปีขึ้นไป โดยให้เก็บเฉพาะใบแก่ แต่ถ้าจะให้ผลผลิตเต็มที่ต้นกระท่อมควรมีอายุ 5 ปี จึงจะสามารถเก็บเกี่ยวใบกระท่อมได้ต้นละ 1 กิโลกรัมและสามารถเก็บเกี่ยวได้ทุก 15 วัน

ที่มาของข้อมูล: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์